

Терованесов А.М.

аспірант,

Донецький національний університет

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІСТОРІОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На даному етапі розвитку держави відбувається дискусії щодо реформування системи медичного страхування. Для її побудови слід врахувати власні історико-правові особливості, які створювалися об'єктивно впродовж певного часу. Тому є доцільним дослідити розвиток науково-джерельної бази, яка охоплювала сферу медичного страхування

Як зазначає О.Бровар, історіографія являє собою концентрований зріз системи історичних поглядів на певному етапі розвитку суспільства. Тому, аналізуючи історіографічну традицію можемо зрозуміти ті тенденції, які простежувалися у суспільному розвитку окресленого періоду[1, с. 32].

Але історіографія передбачає дослідження позицій науковців впродовж певного часового періоду, трансформацію поглядів вчених на певні суспільні процеси. Усвідомлення того, що медичне страхування є необхідним для нормального розвитку громадян сформувалося приблизно на початку 90-х рр. ХХ ст. Тому довгий час, впродовж ХІХ, ХХ рр. вчені не виділяли окремо медичне страхування із сукупності норм соціального забезпечення і виявляється доцільним дослідити історіографію соціального законодавства, включаючи медичне страхування. Науковці вивчали умови розвитку страхування життя, страхування від нещасних випадків, проблеми невиконання норм соціального законодавства у ХІХ ст., що включає в себе медичну допомогу. До таких вчених відносяться К.Айзенштейн, А. Гойхбарг, В.Йордан, С. Ліон та ін. Ці науковці намагалися проаналізувати власний досвід побудови страхових інститутів з метою усунення недоліків даної системи. Можна стверджувати, що вперше виявлені недоліки нормативних положень соціального забезпечення в Російській імперії. Але вчені вказаного періоду при дослідженні питань страхування, акцент робили на захист майна осіб, а не на медичну допомогу. Це обумовлено тим, що велика частина громадян не мали можливості отримати відповідну медичну допомогу через власну бідність та недосконалість системи страхування. Тому історичні джерела даного напрямку не набули достатньої актуальності та мали початковий характер.

Аналізуючи радянський період розвитку, можна вказати, що саме в цей час історіографія була сформована, як наука, тому, вивчаючи питання соціального страхування, слід дослідити розвиток основних наукових праць в цієї галузі. Враховуючи ідеологічну спрямованість СРСР, мету партійних ідеологів довести переваги соціалістичного законодавства над нормами, які існували в імперії, дослідники в своїх роботах розглядали правову основу ХІХ ст. як недосконалу, обґрунтовуючи справедливість існування радянської моделі страхування. Ситуація дещо змінилася настанням «перебудови» та незалежності республік, коли наприкінці 80-х рр. ХХ ст. дослідники, вивчаючи систему соціального законодавства, пропонуючи впровадження медичного страхування, проводили паралель із соціальним становищем робітників у Російській імперії та Австро-Угорщини.

На відміну від вчених, періоду «перебудови», в джерелах сучасних науковців можна побачити плюралізм та всебічний аналіз ситуації яка

існувала в сфері соціальних прав громадян. Проблемами історіографії страхування займаються такі вчені, як О.Латишева, В.Кацюр, О.Мельничук та ін. При цьому інтерес представляють наукові джерела, які стосуються не тільки соціального законодавства, частиною якого є право громадян на охорону здоров'я, але і медичне страхування як окрема система норм, яка закріплена в нормативних положеннях колишніх радянських республік на початку 90-х рр. ХХ ст.

Безпосередньо висвітлюючи історіографію соціального страхування радянського періоду можна визначити декілька аспектів її вивчення.

Перший аспект стосується дослідження архівних джерел. Як зазначає, О.Латишева, Документи і матеріали Всеукраїнського управління державного страхування при уповноваженому Наркомфіну (Укрдержстрах) – єдине джерело інформації, системне використання яких дозволяє відтворити структуру і функціональну діяльність не лише центральної, а передусім низової ланки установ державного страхування. [2, с. 102]. Безумовно, Укрдержстрах є доволі вичерпним джерелом, яке може надати цілісне уявлення про стан соціального розвитку визначеного періоду, але не єдиним, адже архіви областей та краєзнавчих музеїв також допомагають проаналізувати чинний стан справ. Наступний аспект пов'язаний безпосередньо із соціальним законодавством, як нормативною базою, оскільки дослідження правових документів дозволяють визначити рівень суспільної свідомості, новаторство поглядів законодавців, ступінь соціального захисту населення.

Третій аспект історіографії стосується безпосередньо праць науковців, які вивчали соціальне законодавство, оскільки починаючи з 90-х рр. ХХ ст. українські вчені, такі як, О.Сушко, С.Кульчицький, Т.Капустян, О.Мовчан, П.Чернеги, С. Виговський, Г. Васильчук та ін. займаються проблемами страхування у радянський період. О. Мельничук вказує, що праці сучасних українських дослідників характеризуються плюралізмом методологічних підходів у дослідженні соціальної історії України [3, с. 266]. Багатополлярність думок авторів, дослідження розвитку законодавства минулих часів та намагання визначити нові наукові підходи до вивчення питань охорони здоров'я свідчить про розвиток історіографії в Україні, що стосується і медичного страхування.

Історіографія медичного страхування має ряд знак, які обумовлені зацікавленістю вчених в реформуванні основ охорони здоров'я на сучасному етапі розвитку.

По-перше, вітчизняна система медичного страхування почало розвиватися саме у 90-ті рр. ХХ ст. і це вплинуло на становлення історіографії даних правовідносин, які до вказаного періоду практично не представляли наукового інтересу.

Другою ознакою є відсутність цілісної джерельної бази вивчення медичного страхування у ХІХ – на початку ХХ ст. Як наслідок, дуже складно визначити послідовність наукових думок вчених, оскільки у минулому не досліджувалися нормативні основи медичного страхування.

Третьою ознакою є належність норм медичного законодавства до інституту соціального забезпечення, що дозволяє його проаналізувати у своїй генезі, починаючи з ХІХ ст., тим самим визначивши основні напрямки страхування здоров'я громадян.

Четвертою ознакою є наявність декількох наукових напрямків вивчення медичного страхування, що сприяють комплексному дослідженню даного

предмету, які можна поділити в залежності від мети дослідження на історичний, медичний, правовий, економічний напрямки.

Таким чином, архівні документи та наукові джерела, які стосуються норм соціального законодавства та лікарської допомоги у сукупності складають історіографію, дослідження якої дозволяє визначити особливості становлення соціального законодавства у минулому.

Список використаних джерел:

1. Бровар О.В. Соціальний вимір розвитку вугільної промисловості Донбасу упродовж 1943 – 1964-х рр. у радянській історіографії / О.В.Бровар // Історичні і політичні дослідження. – 2009. – 1(41). – С. 32-39.

2. Латишева О.В. Історія становлення та розвитку системи державного страхування в УСРР 20-х рр. у архівних джерелах / О.В. Латишева // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 233. – С. 101-104.

3. Мельничук О.А. Радянська соціальна політика 1920 – 30-х рр. в сучасній українській історіографії / О.А. Мельничук // Інтелігенція і влада. Громадсько-політичний науковий збірник. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 20. – С.265-273.

Томков О.М.

курсант,

Донецький юридичний інститут МВС України

ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ ДЕРЖАВИ У НІМЕЧЧИНІ В ПЕРІОД ПРАВЛІННЯ РЕЙХСКАНЦЛЕРА ОТТО ФОН БІСМАРКА

На сучасний історичний момент як ніколи гостро постало питання збереження централізованої, унітарної за своєю формою держави в Україні. В такій ситуації сам народ вдався до екстраординарних мір – самоорганізувався і дав безпрецедентну відсіч протизаконним правовим та антинародним діям влади. Але влада вдалася до прямого застосування рис поліцейської держави. Тож, щоб проаналізувати першопричини та передбачити наслідки такої ситуації, варто проаналізувати досвід сусідніх держав, які в той чи інший історичний період пройшли через горнило поліцейської держави. Однією з них є Німеччини, яку протягом кінця ХІХ – поч. ХХ ст. очолював «залізний канцлер» Отто фон Бісмарк. З його ім'ям пов'язана ціла низка подій німецької та загальноєвропейської історії.

Об'єктом нашого наукового дослідження є особливості будівництва поліцейської держави у Німеччині, а предметом являється діяльність канцлера Отто фон Бісмарка. Завданням дослідження є аналіз державно-політичних дій, які проводилися канцлером Бісмарком у рамках будівництва централізованої німецької держави.

Дослідженням розвитку німецької державності протягом ХІХ-ХХ ст. займалися багато фахівців. Але вони передусім приділяли увагу постаті рейсканцлера. Так, наприклад, соціально-психологічний портрет Бісмарка складала українські фахівці Т.В. Горечан та С.С. Троян, а його біографію аналізував російський історик ХІХ ст. Р. Сементковський та сучасний фахівець В. Чубинський. Зовнішній політиці, яку проводив рейсканцлер, Чубинський приділяє значну частину своєї роботи. Він показав заслугу